

**HOTUBA YA MWENYEKITI WA TUME YA TAIFA YA UCHAGUZI MHE. JAJI (R)
(MST.) SEMISTOCLES S. KAIJAGE KATIKA UFUNGUZI WA KIKAO CHA TUME YA
TAIFA YA UCHAGUZI NA VIONGOZI WA DINI KATIKA UKUMBI WA MIKUTANO
WA KIMATAIFA WA MWL. J. K. NYERERE**

TAREHE 15 AGOSTI, 2020

- **Mhe. Makamu Mwenyekiti wa Tume ya Taifa ya Uchaguzi,**
- **Waheshimiwa Wajumbe wa Tume,**
- **Mkurugenzi wa Uchaguzi,**
- **Waheshimiwa Viongozi wa Dini,**
- **Watendaji wa Tume ya Taifa ya Uchaguzi,**
- **Wanahabari,**
- **Mabibi na Mabwana.**

*Bwana Asifwe,
Tumsifu Yesu Kristu,
Assalam Aleykum.*

Awali ya yote, naomba nianze kwa kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kutujalia uzima na kutuwezesha kukutana kwa mara nyingine siku ya leo kwa ajili ya kikao hiki muhimu. Kikao ambacho ni muhimu kwa mustakabali wa nchi yetu hasa katika kipindi hiki tunapoelekea katika Uchaguzi wa Rais, Wabunge na Madiwani wa mwaka 2020.

Kipekee, niwashukuru kwa kuitikia wito wetu wa kuhudhuria kikao hiki ambacho kinakusudiwa, pamoja na mambo mengine, kutoa taarifa ya maandalizi mbalimbali kuhusu Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2020. Hatua hii pia ni katika kuwashirikisha kwenye hatua mbalimbali za michakato ya uchaguzi kwa kadri inavyowezekana ili kutimiza ahadi yetu ambayo tumekuwa tukiitoa kwenu mara kadhaa. **Karibuni sana.**

Ndugu Viongozi wa Dini,

Kwa kuzingatia nafasi yenu katika jamii, ninyi ni wadau muhimu wa Uchaguzi. Tume pia inatambua umuhimu wa kushirikiana nanyi, kwa kuwa mnaongoza kundi kubwa katika jamii. Vivyo hivyo mmejaliwa kuwa na nguvu kubwa ya ushawishi, kwa kuwa mnasikilizwa sana na waumini na/au waamini wenu. Katika muktadha huo, Tume inaamini kuwa mkipata uelewa wa kutosha wa michakato ya uchaguzi, basi itakuwa rahisi kwenu kuwahamasisha wananchi kushiriki kikamilifu katika Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2020.

Kutokana na ukweli huo, Tume imeona umuhimu wa kufanya kikao cha pamoja, ili kupeana taarifa na kufahamishana kuhusu maandalizi ya Uchaguzi Mkuu wa mwaka huu. Vilevile, kupitia kikao hiki tutapata nafasi ya kubadilishana na kupeana uzoefu kuhusu utekelezaji wa shughuli za uchaguzi.

Ndugu Viongozi wa Dini,

Katika maandalizi ya Uchaguzi Mkuu, Tume imekamilisha uboreshaji wa Daftari la Kudumu la Wapiga Kura ambao ulifanyika mara mbili kama inavyoelekezwa katika kifungu cha 15 (5) cha Sheria ya Taifa ya Uchaguzi, Sura ya 343 na kifungu cha 21 (5) cha Sheria ya Uchaguzi ya Serikali za Mitaa, Sura ya 292. Uboreshaji wa Daftari ulianza tarehe 18 Julai, 2019 na kukamilika 20 Juni, 2020. Katika kipindi hicho, awamu mbili za uboreshaji wa daftari zilifanyika halikadhalika uwekaji wazi wa daftari la awali.

Katika awamu zote mbili, uboreshaji ulifanyika katika vituo **37,814** vya kuandikisha wapiga kura. Katika zoezi hilo, Jumla ya Wapiga Kura wapya **7,326,552** waliandikishwa sawa na asilimia **31.63** ya Wapiga Kura **23,161,440** walioandikishwa mwaka 2015. Aidha, Jumla ya Wapiga Kura **3,548,846** waliboresha taarifa zao na Wapiga Kura **30,487** waliondolewa kwenye Daftari la Kudumu la Wapiga Kura kutokana na kukosa sifa kwa mujibu wa sheria. Baada ya kuwaondoa Wapiga Kura ambao taarifa zao zimejirudia, kwa hivi sasa Daftari lina jumla ya Wapiga Kura wapatao **29,188,347**.

Kutokana na idadi hiyo ya wapiga kura, katika Uchaguzi Mkuu wa mwaka huu kutakuwa na vituo **80,155** vya kupigia kura na kila kituo kimoja kitakuwa na Wapiga Kura wasiozidi **500**.

Ndugu Viongozi wa Dini,

Katika maandalizi ya Uchaguzi Mkuu wa mwaka huu, hakukuwa na marekebisho katika Sheria za Uchaguzi. Hata hivyo, Tume kwa kuvishirikisha Vyama vya Siasa imefanya maboresho ya Kanuni za Uchaguzi wa Rais na Wabunge za mwaka 2020 na Kanuni za Uchaguzi wa Serikali za Mitaa (Uchaguzi wa Madiwani) za mwaka 2020. Hali kadhalika, imekamilisha Maelekezo ya Uchaguzi kwa ajili ya wadau mbalimbali na Watendaji wa Uchaguzi.

Ndugu Viongozi wa Dini,

Ili kuwa na uwazi katika zoezi la Uchaguzi Mkuu, Tume imekuwa ikiwashirikisha wadau wa uchaguzi, mkiwemo ninyi viongozi wa dini, katika hatua mbalimbali za mchakato wa Uchaguzi. Mathalan, kabla ya kuanza zoezi la uboreshaji, Tume ilikutana Viongozi wa Dini tarehe 17 Juni, 2020 katika Ukumbi huu na kupokea maoni yenu. Vivyo hivyo, Tume ilikutana na Viongozi wa Dini wa kila Mkoa katika kipindi chote cha Uboreshaji wa daftari la kudumu la mpiga kura.

Maeneo mengine ya ushirikishwaji wa wadau yalihusu nyaraka zinazohusu zoezi la uboreshaji ambapo Tume iliwapatia wadau nyaraka mbalimbali kama vile orodha ya vituo vya uandikishaji vya nchi nzima, Kanuni za Uboreshaji na ratiba za mazoezi mbalimbali. Katika uchaguzi mkuu, Tume itavipatia Vyama vya Siasa orodha ya vituo vya kupigia kura kwa lengo la kuvitambua vituo hivyo nchi nzima. Orodha hiyo pia itavisaidia Vyama vya Siasa katika kupanga mawakala wa kwa kila kituo cha kupigia kura.

Ni azma ya Tume kuendelea kuwashirikisha wadau wake hasa katika kipindi hiki cha kuelekea uchaguzi mkuu. Mathalan, Tume ilikutana na Vyama vya Siasa tarehe 1 Agosti, 2020 ambapo ilitoa taarifa ya maandalizi ya uchaguzi mkuu. Tume inatarajia kuvikutanisha Vyama vya Siasa na wadau wengine muhimu katika uchaguzi mkiwemo ninyi viongozi wa dini tarehe 19 Agosti, 2020. Katika kikao hicho mtapata nafasi ya kujadili kuhusu nafasi yenu kama viongozi wa dini katika kufanikisha uchaguzi mkuu.

Wadau wengine ambao Tume imekuwa ikiwashirikisha ni Vyombo vya Habari, Makundi Maalum katika jamii kama vile Wanawake, Vijana, Watu Wenye Ulemavu, Asasi za Kiraia na katika baadhi ya maeneo, Wazee wa Kimila.

Ndugu Viongozi wa Dini,

Kama ambavyo imeripotiwa kupitia vyombo mbalimbali vya habari, Tume ya Taifa ya Uchaguzi imekwishatoa ratiba ya Uchaguzi Mkuu wa Rais, Wabunge na Madiwani na kama ambavyo mmesikia, Uchaguzi Mkuu umepangwa kufanyika siku ya Jumatano tarehe 28 Oktoba, 2020. Serikali kwa upande wake tayari imetoa tamko la kuitangaza siku hiyo kuwa ni siku ya mapumziko.

Kwa mujibu wa ratiba hiyo, Fomu za Uteuzi zilianza kutolewa tarehe 5 Agosti, 2020 kwenye Makao Makuu ya Tume ya Taifa ya Uchaguzi, Jijini Dodoma kwa wagombea wa Kiti cha Rais. Hadi sasa vyama vya siasa 16, tayari vimechukua fomu hizo. Aidha, Fomu kwa ajili ya wagombea Ubunge na Udiwani zimeanza kutolewa tarehe 12 hadi 25 Agosti, 2020 kwenye Makao Makuu ya Halmashauri yalipo Majimbo na Kata husika.

Aidha, urejeshaji wa fomu utafanyika tarehe 25 Agosti, 2020 kabla ya saa 10 kamili jioni, ambayo ndiyo siku ya uteuzi.

Ndugu Viongozi wa Dini,

Kwa mujibu wa ratiba ya uchaguzi, kipindi cha kampeni za uchaguzi kitaanza tarehe 26 Agosti, 2020 hadi tarehe 27 Oktoba, 2020 kwa upande wa Tanzania Bara. Kwa kuzingatia ratiba ya uchaguzi iliyotolewa na Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar (ZEC) Kampeni za uchaguzi kwa upande wa Tanzania Zanzibar zitaishia tarehe 26 Oktoba 2020 ili kupisha upigaji wa kura ya mapema ya Rais wa Zanzibar, Mwakilishi na Diwani.

Katika kipindi cha kampeni, Vyama vya Siasa vitapata fursa ya kuwanadi wagombea wao na kuelezea sera na Ilani za Uchaguzi za vyama vyao. Katika eneo hili, uzoefu unaonyesha kuwa kipindi cha Kampeni kinakuwa na joto kali la kisiasa linatokana na baadhi ya watu kukosa uvumilivu wa kisiasa, hali ambayo inaweza kuhatarisha amani na utulivu wa nchi. Napenda kutoa rai kwenu, kuhimiza waamini ama waumini wenu na kuwasihii kufanya kampeni za kistaarabu na hivyo kuepuka kufanya vitendo vitakavyoweza kusababisha uvunjifu wa amani na utulivu wa Nchi yetu.

Ndugu Viongozi wa Dini,

Tume ya Taifa ya Uchaguzi ilishirikiana na Vyama vya Siasa pamoja na Serikali katika kuandaa Maadili ya Uchaguzi ya mwaka 2020 ambayo yalisainiwa na pande zote mnamo tarehe 27 Mei, 2020.

Maadili haya, yanasimamia michakato ya uchaguzi ikiwa ni pamoja na mienendo ya Kampeni za Uchaguzi na yameweka makatazo mbalimbali, kwa kubainisha mambo yanayotakiwa na yasiyotakiwa kufanywa na wahusika. Tume imeandaa nakala za vijitabu vyenye Kanuni za Maadili ya Uchaguzi ambazo mtapewa.

Maadili ya Uchaguzi, pamoja na mambo mengine, yanavitaka Vyama vya Siasa kufanya Kampeni za kistaarabu na kuepuka kufanya fujo au kuchochea vurugu za aina yoyote katika mikutano ya vyama vingine; kutokutumia lugha ya matusi, kashfa, kejeli, udhalilishaji na vitisho

au lugha inayochochea uvunjifu wa amani au kuashiria ubaguzi wa kijinsia, ulemavu, rangi au maumbile kwenye mikutano na kwenye shughuli zote za kampeni; nakadhalika.

Jambo linalotia moyo ni kwamba kamati za maadili katika ngazi zote, zinaundwa na wahusika wa maadili ya uchaguzi ambao ni Tume, Serikali na Vyama vya Siasa vinavyoshiriki uchaguzi katika ngazi husika. Kwa mantiki hiyo, suluhu ya migogoro yote ya kimaadili itapatikana kutoka kwa wahusika wenyewe kupitia kamati zilizoundwa.

Ndugu Viongozi wa Dini,

Napenda kutumia nafasi hii pia kuwapa taarifa kuhusu maeneo mengine muhimu katika kufanikisha Uchaguzi Mkuu, ambayo ni bajeti na vifaa vya uchaguzi. Katika kuandaa na kuendesha Uchaguzi Mkuu wa mwaka huu, Tume iliandaa Bajeti ya kiasi cha **Tsh. 331,728,258,035.00** zinazotarajiwa kutumika. Kwa kuzingatia kifungu cha 122 cha Sheria ya Taifa ya Uchaguzi, Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kupitia Mfuko Mkuu wa Hazina, itagharimia shughuli zote za Uchaguzi kwa asilimia mia moja.

Katika eneo la vifaa vya uchaguzi Tume inaendelea na mchakato wa ununuzi wa vifaa mbalimbali sambamba na uchapishaji wa fomu, sheria za uchaguzi, kanuni na maelekezo. Jumla ya zabuni ishirini na tano (25) zimetangazwa ambazo zinahusisha uchapishaji wa nyaraka au ununuzi wa vifaa mbalimbali vya uchaguzi.

Elimu ya Mpiga Kura ni eneo lingine muhimu katika kipindi hiki cha kuelekea Uchaguzi Mkuu. Kwa mujibu kifungu cha 4C cha Sheria ya Taifa ya Uchaguzi Sura ya 343 Tume imepewa mamlaka ya kutoa Elimu ya Mpiga Kura nchi nzima, kuratibu na kusimamia Taasisi au Asasi zenye nia ya kutoa elimu hiyo.

Hivyo, Tume kwa upande wake imejipanga kutoa elimu hiyo kwa njia mbalimbali zinazojumuisha Vyombo vya Habari, Mitandao ya Kijamii, Machapisho mbalimbali, Mikutano na wadau, kushiriki katika maonesho na matamasha mbalimbali kwa mfano hivi karibuni Tume imeshiriki katika maonesho ya wakulima 88 katika mikoa ya Morogoro na Dodoma na kutumia gari la Matangazo la Tume kwa ajili ya kukutana na wananchi ana kwa ana na kwa sasa gari hilo liko katika mikoa ya kanda ya ziwa likiendelea na jukumu hilo.

Tume pia imetoa vibali kwa jumla ya asasi 252 zilizokidhi vigezo kwa ajili ya kutoa Elimu ya Mpiga Kura wakati wa Uchaguzi Mkuu. Kati ya Asasi hizo, saba (7) ni kutoka Tanzania Zanzibar. Na hivi karibuni, Tume inatarajia kukutana na Asasi hizo ili kuwapitisha katika Mwongozo wa kutoa Elimu ya Mpiga Kura wanaopaswa kuutumia na kuufuata katika kipindi chote cha zoezi hili.

Ndugu Viongozi wa Dini,

Katika ushirikishaji wa wadau, Tume pia iliwaalika Watazamaji wa Uchaguzi wa ndani ambapo jumla ya Asasi 97 zilizokidhi vigezo tayari zimepewa taarifa na zinasubiri kupewa vibali wakati ukifika.

Kwa upande wa Watazamaji wa Uchaguzi wa Kimataifa mwaliko umetolewa na zoezi la kupokea maombi linaendelea. Mchakato huo utakapokamilika, taarifa rasmi itatolewa.

Kama ilivyokuwa katika uchaguzi wa 2015, Idadi ya majimbo ya uchaguzi imebaki **264**, ambapo Tanzania Bara ina Majimbo **214** na Tanzania Zanzibar ina Majimbo **50**. Idadi ya Kata katika Uchaguzi Mkuu wa mwaka huu itakuwa ni **3,956**.

Ndugu Viongozi wa Dini,

Baada ya kuwapa taarifa ya maandalizi ya uchaguzi nitumie nafasi hii kuwaomba muendeleo kuhubiri amani hasa wakati wa kipindi cha kampeni na msichoke kuwasisitiza wagombea, wadau na wananchi kwa ujumla, kuheshimu, kutii na kuzingatia Katiba ya Nchi, Sheria za Uchaguzi, Kanuni na Maelekezo ya Tume. Tume inatambua kuwa wagombea, wadau na wananchi kwa ujumla ni waamini au waumini wenu, ambao wana wajibu wa kuwasikiliza.

Tume inawasihi viongozi wa Dini kuliombea Taifa katika kipindi hiki muhimu, ili utulivu na amani vitawale. Tume ina matumaini makubwa ya kufanikisha Uchaguzi huu kwa kutegemea ushiriki wenu katika hatua zote zilizosalia, hadi kufikia siku ya uchaguzi. Imani hii inatokana na ushirikiano mliooneshwa hususan wakati wa uboreshaji wa Daftari la Kudumu la Wapiga kura. Mmekuwa wepesi wa kuitikia wito, kuwasilisha hoja, kutoa ushauri na kutaka ufafanuzi pale inapohitajika kila tunapokutana nanyi katika vikao mbalimbali.

Kwa mara nyingine, napenda kuwashukuru tena kwa kuitikia wito na kushiriki kikao hiki muhimu kwetu sote. Tume itaendelea kuwashirikisha kwa kadri itakavyowezekana. Ahadi ya Tume kwenu ni kwamba itasimamia uchaguzi huu kwa kuzingatia Katiba, Sheria, Kanuni na Taratibu mbalimbali zinazosimamia uendeshaji wa uchaguzi. Lengo likiwa ni kuhakikisha Uchaguzi Mkuu wa mwaka 2020 unakuwa huru, wa uwazi, wa haki na wa kuaminika kwa kuweka mazingira sawa ya ushindani kwa wagombea na vyama vyote vya siasa vitakavyoshiriki.

Baada ya kusema hayo, sasa napenda kutamka rasmi kuwa kikao chetu kimefunguliwa rasmi.

ASANTENI KWA KUNISIKILIZA